

FINANSIJSKA ANALIZA I FINANSIJSKA KONTROLA

Finansijska kontrola

Finansijska kontrola predstavlja jednu od aktivnosti sistema upravljanja finansijama koja obezbeđuje efikasan nadzor nad obavljanjem svih poslovnih postupaka u preduzeću, a u cilju upravljanja finansijskim aspektom njegovog ukupnog poslovanja.

Finansijska kontrola je povezana sa drugim upravljačkim aktivnostima u preduzeću, prvenstveno sa **finasijskim planiranjem i finansijskom analizom**.

Sa jedne strane, finansijska kontrola se nadovezuje na finansijsko planiranje, jer se njome utvrđuje stepen odstupanja između ostvarenih i planskih veličina i utvrđuju uzroci tih odstupanja u apsolutnim i relativnim odnosima, a sa druge strane finansijska kontrola koristi odgovarajuće instrumente finansijske analize kojima se posmatraju, ocenjuju i formulišu dijagnoze svih poslovnih procesa u preduzeću.

Zadatak i faze finansijske kontrole

Osnovni zadatak finansijske kontrole u preduzeću je praćenje, ispitivanje, ocenjivanje i korigovanje svih poslovnih procesa u preduzeću izraženih finansijskim (novčanim) jezikom.

Efikan sistem finansijske kontrole se organizuje u tri faze:

1. Utvrđivanje normi (standarda);
2. Poređenje ostvarenog i planiranog i utvrđivanje uzroka eventualnih odstupanja;
3. Korektivna akcija za otklanjanje nepovoljnih odstupanja.

Vrste finansijske kontrole

Sa aspekta vršioca nadzora, finansijska kontrola ima dva oblika:

- Interna kontrola;
- Eksterna kontrola.

Internu finansijsku kontrolu obavljaju finansijski kontrolori koji su zaposleni u preduzeću.

Eksternu finansijsku kontrolu obavljaju lica zaposlena van preduzeća (državni organi, ovlašćene finansijske institucije i sl.).

Interna finansijska kontrola

Interna finansijska kontrola ima veliki značaj za upravljanje finansijama preduzeća i ona može biti:

- Preventivna finansijska kontrola;
- Naknadna finansijska kontrola.

Preventivna finansijska kontrola predstavlja preventivni vid nadzora koji ima osnovni cilj da se pre izvršenja nameravanog posla utvrde relevantne činjenice vezano za izvršenje konkretnog posla i da se na osnovu dobijenih informacija oceni da li je u pitanju plansko (celishodno) postupanje ili ne.

Preventivna finansijska kontrola se smatra jednom od najznačajnijih aktivnosti u sklopu sistema upravljanja finansijama u preduzeću jer predstavlja najefikasniji oblik kontrole.

Ovaj vid kontrole omogućava da se u slučaju dobijanja negativnih informacija o određenoj poslovnoj radnji, mogu preduzeti aktivnosti za sprečavanje njenog izvršenja ako još nije započeta ili da se ta poslovna radnja obustavi ukoliko je već započeta, kako bi se sprečile veće negativne posledice koje bi nastale izvršenjem te radnje.

Naknadna finansijska kontrola predstavlja vid naknadnog nadzora koji ima osnovni cilj da posle obavljenog posla utvrdi relevantne činjenice vezano za izvršenje konkretnog posla u cilju omogućavanja donošenja zaključaka o tome da li je postupanje sa ispitivanim poslom bilo plansko (celishodno) ili ne.

Naknadna finansijska kontrola

Ovaj vid kontrole omogućava da se sagledaju svi propusti u utvrđivanju i sprovođenju finansijske politike preduzeća u prethodnom periodu.

Na osnovu toga finansijski menadžment u preduzeću može da kontrolne informacije o finansijama u preduzeću koristi za donošenje:

- Finansijskih odluka vezanih za buduće poslovanje preduzeća;
- Korektivnih finansijskih odluka za korekciju već obavljenih poslova i otklanjanje njihovih negativnih posledica po preduzeće.

Pošto je naknadna finansijska kontrola po svojoj prirodi „*ex post*„ kontrola, njen uspeh i svrsishodnost zavise u velikoj meri od blagovremenosti kontrolnih informacija.

Finansijska analiza

Pojam analiza je nastao od grčke reči “analysis” koja predstavlja rasklapanje ili razdvajanje nekog složenog objekta na njegove sastavne delove, kako bi se upoznale odnosno ispitale veze i korelacije koje postoje između njih.

Razdvajanje odnosno raščlanjivanje sastavnih delova posmatranog objekta predstavlja **kvalitativni aspekt analize**, dok upoređivanje veza koje postoje između sastavnih delova analiziranog objekta predstavlja **kvantitativni aspekt analize**.

Nastanak finansijske analize

Nastanak analize se vezuje za period tridesetih godina 20-tog veka, a inicijator toga je bila Velika ekonomska kriza (1929- 1933) kada je došlo do masovnog bankrotstva mnogih preduzeća.

Sva ta preduzeća koja su bankrotirala imala su problema sa održavanjem likvidnosti i kapitala, što je dovelo do ideje, da se posmatranjem i analiziranjem informacija o poslovnoj aktivnosti i rezultatima preduzeća, pokuša uticati na poboljšanje poslovanja preduzeća.

Finansijska analiza

Finansijska analiza predstavlja spoj prošlosti i budućnosti gde se na bazi informacija iz prošlosti pokušava uticati na poslovanje u budućnosti.

Finansijska analiza predstavlja alat menadžmenta i uprave pomoću kojeg će preduzeće pravilno da se razvija uz održavanje dobrih performansi.

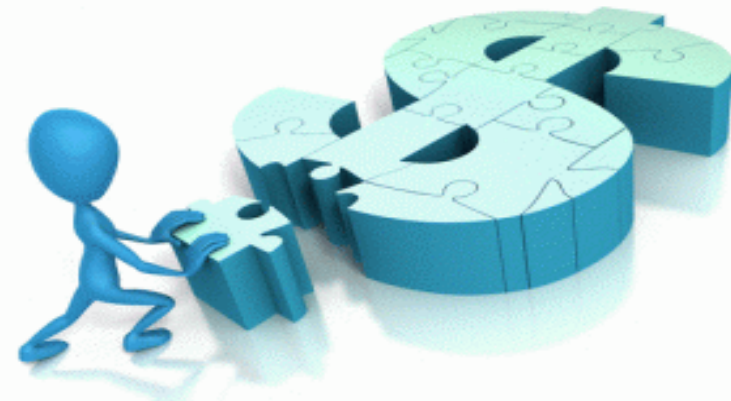
Finansijska analiza je u tesnoj vezi sa finansijskim planiranjem i kontrolom ali ne treba mešati te pojmove iako su svi povezani sa finansijskom politikom preduzeća.

Finansijska analiza obuhvata detaljno istraživanje, kvantificiranje, deskripciju i ocenu finansijskog statusa i uspešnosti poslovanja privrednog društva.

Smisao finansijske analize

Smisao finansijske analize se sastoji u tome da se na osnovu utvrđenog kvaliteta i kvantiteta analiziranih poslovnih aktivnosti preduzeća, pruže informacije o njegovom bonitetu i trendu razvoja.

Informacije dobijene finansijskom analizom predstavljaju polaznu osnovu za preduzimanje korektivnih mera koje su usmerene na popravljjanje boniteta i trenda razvoja poslovnih aktivnosti analiziranog preduzeća.

Ciljevi finansijske analize

Krajnji cilj finansijske analize je ostvarivanje mnogih postavljenih rezultata poslovanja preduzeća u budućnosti.

Ti rezultati se mogu postizati, s jedne strane, otklanjanjem negativnih elemenata poslovanja, a s druge strane podsticanjem pozitivnih elemenata poslovanja koji su uočeni u postupku finansijske analize određenog perioda poslovanja preduzeća.

Ciljevi finansijske analize

Ciljevi analize mogu biti opšti i posebni.

Opšti ciljevi su uglavnom isti za sva privredna društva i to su: likvidnost, rentabilnost i finansijski položaj privrednog društva.

Opšti ciljevi treba da ukažu na faktore koji doprinose održavanju odgovarajućeg stepena likvidnosti, povećanje rentabilnosti uz održavanje odgovarajuće strukture između pozajmljenih i sopstvenih izvora finansiranja i održavanje dobrog kreditnog boniteta privrednog subjekta.

Opšti ciljevi uglavnom obuhvataju ispitivanje i procenu finansijske situacije preduzeća.

Opšti i posebni ciljevi finansijske analize

OPŠTI CILJEVI

POSEBNI CILJEVI

Obuhvataju ispitivanje i ocenu finansijske situacije preduzeća i merenje rentabilnosti uloženog kapitala.

Determinisani su interesima i zahtevima pojedinih internih i eksternih korisnika finansijske analize.

Interni korisnici: adekvatne informacije za potrebe analize, kontrole, planiranja.
Eksterni korisnici: rentabilnost, sigurnost, maksimiziranje tržišne vrednosti.

Posebni (parcijalni) ciljevi finansijske analize

Posebne ciljeve predstavljaju zahtevi i zadaci koje finansijskoj analizi postavljaju različiti stejkholderi.

Posebni ciljevi mogu biti veoma različiti i zavise od toga kakve informacije potražuju korisnici finansijskih izveštaja.

Interne korisnike uglavnom interesuju informacije radi bolje kontrole i lakšeg odlučivanja i planiranja.

Za razliku od njih eksterni korisnici (vlasnici kapitala, državni i statistički organi, banke, poverioci, dobavljači, sindikati, konkurenti...) imaju veoma širok spektar interesovanja.

Vlasnici kapitala su uglavnom zainteresovani za informacije o rentabilnosti odnosno stopi prinosa na sopstvena sredstva i sigurnost kapitala kroz održavanje dobre finansijske strukture privrednog društva.

Kreditori i dobavljači kao i ostali poverioci su uglavnom zainteresovani za likvidnost radi naplate svojih potraživanja.

Državni i statistički organi su uglavnom zainteresovani za informacije o trendu razvoja privrednog društva kao i o ostvarenim prihodima radi naplate poreza.

Konkurenti, privredne komore i specijalizovani časopisi potražuju uglavnom informacije o poslovnim performansama privrednog društva i trendu razvoja.

KORISNICI FINANSIJSKE ANALIZE

INTERNI KORISNICI

VLASNICI KAPITALA
- INSAJDERI -

UPRAVA PREDUZEĆA

POSLOVODNI ORGAN

SINDIKAT

ZAHTEVI INTERNIH KORISNIKA

Najčešće su to sledeći zahtevi :

- Analiza održavanja kapitala (supstance kapitala)
- Analiza tekuće likvidnosti preduzeća
- Analiza razvoja investicija
- Analiza uspeha poslovanja preduzeća (po proizvodima, pogonima, tržištima itd.)
- Analiza akumulativne i reproduktivne sposobnosti preduzeća
- Analiza alternativnih izvora finansiranja

EKSTERNI KORISNICI

VLASNICI KAPITALA
- AUTSAJDERI -

POVERIOCI

DRŽAVNI ORGANI

STATISTIČKI ZAVODI

PRIVREDNE KOMORE I
POSLOVNA UDRUŽENJA

SINDIKAT

KONKURENCIJA

PRIVREDNA PUBLICISTIKA

ZAHTEVI EKSTERNIH KORISNIKA

- Analiza rezultata i raspodele
- Analiza sigurnosti uložen. kapit.

- Analiza sigurnosti povraćaja sredstava

- Analiza "svodnih bilansa"
- Analiza stanja preduzeća

- Parcijalni analitički pokazatelji

- Analiza "svodnih bilansa"
- Analiza stanja preduzeća

- Analiza zarada
- Analiza rezultata i raspodele

- Analiza finansijskog položaja
- Analiza zarađivačke moći

- Analiza "svodnih bilansa"

Vrste finansijske analize

Ciljevi i zadaci određuju vrstu analize.

Postoji više kriterijuma pomoću kojih možemo razvrstati i koji određuju vrstu finansijske analize.

Kriterijumi koji određuju vrstu finansijske analize su sledeći:

- Korisnici finansijske analize;
- Metode finansijske analize;
- Obuhvatnost finansijske analize;
- Vremenska obuhvatnost finansijske analize;
- Predmet finansijske analize;
- Način pripreme analize;
- Instrumenti finansijske analize.

Finansijska analiza prema korisnicima

Prema korisnicima finansijske analize postoji **interna i eksterna** finansijska analiza.

U suštini, ne postoji razlika između ovih analiza jer obe koriste iste pretpostavke.

Jedina razlika između njih je u obimu informacija koje koriste. Naime internoj finansijskoj analizi je dostupno mnogo više informacija nego što je eksternoj, koja informacije dobija samo iz finansijskih izveštaja pa je time limitirana.

Zbog toga se smatra da je interna finansijska revizija vrednija i da je veće upotrebne vrednosti zato što je obimnija i dublja od eksterne.

Finansijske analiza prema metodama

Prema metodama finansijske analize postoji kvalitativna analiza i kvantitativna analiza.

Kvalitativna analiza predstavlja raščlanjivanje posmatranog objekta na njegove konstitutivne delove kako bi se analizirale njegove karakteristike i otkrile suprotnosti, dok kvantitativna analiza vrši merenje konstitutivnih delova kako bi se izvukli zaključci i objasnio međusobni uticaj.

Finansijska analiza prema obuhvatnosti

Prema obuhvatnosti finasijske analize postoje parcijalna i kompleksna finansijska analiza.

Parcijalna finansijska analiza vrši merenje i analizu samo pojedinih delova predmeta analize, dok kompleksna finansijska analiza vrši merenje svih delova.

Prednosti kompleksne analize su u tome što ona daje potpunije i sigurnije informacije i ima veću upotrebnu vrednost.

Nedostaci su što ona zahteva više vremena pa su samim tim i troškovi veći.

Finansijska analiza prema vremenskoj obuhvatnosti

Prema vremenskoj obuhvatnosti finansijske analize postoje dinamička analiza (analiza razvoja) i statička analiza (analiza stanja).

Statička analiza ispituje stanje ili pojavu na određeni dan pa zbog toga zaključci finansijske analize nisu dovoljno pouzdani.

Za razliku od nje, dinamička analiza ispituje stanje ili pojavu za određeni vremeski period i što je taj period duži utoliko su zaključci analize pouzdaniji.

Zbog toga je veća vrednost dinamičke analize jer ona prati stanje ili pojavu određeni period pa lakše može uočiti njihove veze sa drugim stanjima i vezama, pa su manje šanse za donošenje pogrešnih poslovnih odluka.

Finansijska analiza prema predmetu posmatranja

Prema predmetu finansijske analize postoji analiza bilansa stanja i analiza bilansa uspeha.

Analiza bilansa stanja se bavi ispitivanjem finasijske strukture privrednog društva, dok se analiza bilansa uspeha bavi ispitivanjem efikasnosti.

Ove analize se mogu vršiti posebno ali najbolje rezultate daju kada se dobijene informacije uporede, što ukazuje na vezu između finansijske strukture i rentabilnosti.

Finansijska analiza prema načinu prikazivanja i prema instrumentima

Prema načinu pripreme finasijske strukture postoje analize prikazane u obliku brojeva, tabela ili grafikona.

Najveću vrednost imaju analize u obliku grafikona ili tabela jer se na taj način lakše može prikazati i objasniti veza između pojedinih veličina.

Prema instrumentima finansijske analize postoji više vrsta analiza kao što su: vizuelna analiza, racio analiza, analiza neto obrtnog fonda, analiza pomoću računa pokrića, cash flow analiza, funds flow analiza.

Vizuelna analiza vrši posmatranje bilansa stanja i bilansa uspeha radi utvrđivanja stepena likvidnosti i rentabilnosti.

Racio analiza vrši posmatranje bilansa stanja, bilansa uspeha i izveštaja o novčanim tokovima kako bi se procenila likvidnost, efikasnost, rentabilnost, finansijska struktura i tržišna vrednost.

Analiza pomoću računa pokrića vrši ispitivanje bilansa stanja kako bi utvrdila strukturu aktive, kapitala i pokriće obaveza vlastitim kapitalom.

Cash flow analiza (analiza novčanog toka) obuhvata ispitivanje veličine neto novčanog toka koji predstavlja razliku između bruto priliva i odliva novca u posmatranom periodu.

Funds flow analiza ispituje sve finansijske transakcije koje utiču na promenu tekućih sredstava preduzeća.

Analiza neto obrtnog fonda se bavi ispitivanjem odnosa između dugoročnih izvora finansiranja i dugoročno vezanih sredstava u više obračunskih perioda.

KRITERIJUMI ZA RAZVRSTAVANJE

VRSTE ANALIZE

KORISNICI ANALIZE

Interna finansijska analiza

Eksterna finansijska analiza

METODE ANALIZE

Kvalitativna finansijska analiza

Kvantitativna finansijska analiza

OBUHVATNOST ANALIZE

Kompleksna finansijska analiza

Parcijalna finansijska analiza

PREDMET ANALIZE

Analiza bilansa stanja

Analiza bilansa uspeha

Analiza bilansa tokova gotovine

KRITERIJUMI ZA RAZVRSTAVANJE

VRSTE ANALIZE

VREME POSMATRANJA

Statička finansijska analiza

Dinamička finansijska analiza

NAČIN PRIPREME ANALIZE

Analiza prikazana u brojevima

Analiza prikazana u tabelama

Analiza prikazana u grafikonima

INSTRUMENTI ANALIZE

Racio analiza

Analiza neto obrtnog fonda

"Cash flow" analiza

"Funds flow" analiza

Vizuelna analiza

Račun pokrića

Pretpostavke finansijske analize

Da bi se izvršila finansijska analiza moraju se ispuniti odgovarajuće pretpostavke koje omogućavaju osnovne uslove za vršenje ispitivanja i donošenje odgovarajućih zaključaka.

To podrazumeva da finasijski izveštaji moraju da budu materijalno i formalno ispravni kako bi bili upotrebljivi.

Na osnovu toga možemo svrstati pretpostavke finansijske analize u dve grupe i to:

- Materijalne pretpostavke finansijske analize;
- Formalne pretpostavke finansijske analize.

Materijalne pretpostavke finansijske analize

Materijalne pretpostavke finansijske analize se odnose na upotrebljivost bilansnih podataka.

Informacije iz bilansa stanja i bilansa uspeha mogu da pruže pogrešnu sliku o poslovanju privrednog društva ako u obzir ne bude uzeta i inflacija.

Zbog toga je neophodna primena računovodstvenih politika kako bi se eliminisao negativan uticaj inflacije na finansijske izveštaje koji se koriste u finansijskoj analizi.

Formalne pretpostavke finansijske analize

Formalne pretpostavke finansijske analize se odnose na adekvatnu klasifikaciju bilansnih pozicija.

To podrazumeva da se kod bilansa stanja pozicije aktive grupišu po principu rastuće ili opadajuće likvidnosti, a pozicije pasive po principu rastuće ili opadajuće dospelosti. Grupisanju pozicija rastuće likvidnosti u aktivi odgovara grupisanje pozicija prema principu rastuće dospelosti u pasivi i obrnuto.

Kod bilansa uspeha se vrši razdvajanje poslovnog rezultata (poslovni prihodi i rashodi) od neposlovnog rezultata (finansijski i vanredni prihodi i finasijski i vanredni rashodi).

Aktiva (rastuća likvidnost)	Pasiva (opadajuća dospelost)
Nekretnine, postrojenja i oprema	Sopstveni kapital
Biološka sredstva	Dugoročne obaveze
Dugoročni finansijski plasmani	Kratkoročne obaveze
Zalihe	Obaveze prema dobavljačima
Kratkoročni finansijski plasmani	
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	

Aktiva (opadajuća likvidnost)	Pasiva (rastuća dospelost)
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	Obaveze prema dobavljačima
Kratkoročni finansijski plasmani	Kratkoročne obaveze
Zalihe	Dugoročne obaveze
Dugoročni finansijski plasmani	Sopstveni kapital
Biološka sredstva	
Nekretnine postrojenja i oprema	